

[Wikipedian](#) mukaan 1600-luvulla [raudanvalmistus](#) nousi tärkeäksi sivutuloksi Kannuslaisille talonpojille. Valtiovaltakin kiinnitti Lestijokilaakson [rautamultaan](#) huomiota ja antoi vuonna 1642 privilegiot [rautaruukin](#) perustamiseksi alueelle. Talonpojat valmistivat [ankkureita](#) ja muita suurempia taontatöitä vesivoimalla käyvien väkivasaroiden avulla, jotka olivat yksityisiä tai useampien talojen yhteisiä.

1600-luvulla syntynyt Roikosen suvun väki Lohtajan ja Kannuksen pitäjistä oli mukana tällaisessa konevoimaisessa raudantaonta bisneksessä.

[Vasarapajassa](#) sijaitsivat takkiraudan jatkojalostamiseen tarvittavat vasarat, jotka toimivat vesivoimalla ja 1800-luvulta alkaen myös höyryvoimalla. Masuunissa tuotettu takkirauta ei ollut taottavissa ennen kuin sen hiilipitoisuutta ja epäpuhtauksia oli poistettu mellotuksen avulla. Mellotuksessa takkirauta sulatettiin kankivasarapajassa sijainneessa ahjossa uudelleen ja taottiin kankivasaran avulla käyttökelpoiseksi ainesraudaksi. Kankivasarapajassa oli yksi tai kaksi suurta ahjoa ja raskasta vesivasaraa. Ahjossa oli avosuinen tulipesä, joka mahdollisti suurten rautakimpaleiden käsittelyn.

Oheiset linkit selittävät muinaisen vesivasarapajan toimintaa: [Kuva1](#), [Kuva2](#) [Kuva 3](#) (selaa myös taottuja tuotteita).

[Video1](#) [Artikkeli sepän pajan vesivasarasta](#). Toinen [juttu vesivasarasta](#).

Tuon ajan raudanvalmistusta ja raudanjalostusbisnestä kuvataan [tässä artikkelissa](#).

Lestijoen varrella toimi aikoinaan [lukuisia myllyjä](#), joista vain muutama on säilynyt.

[VIDEO Lestijoen](#) Petäjän vesimyllystä, jonka perustukset ovat 1600-luvulta

[VIDEO viljan jauhamisesta](#) vesimyllyllä.

Tietoa vesimyllyjen rakenteesta löytyy seuraavista: [Linkki 1](#), [Linkki2](#).

[Wikipedian mukaan isonvihan](#) (1713–1721) orjatyöhön Venäjälle ryöstetyistä ihmisistä pääsi palaamaan noin 2 000 henkeä, useimmat joidenkin vuosien, jotkut vasta vuosikymmenten kuluttua.

Kasakat ilmeisesti ryöstivät myös Hanni-Roikolan tyttären, [Lisa Erichsd:r Roikolan](#), pikkupojan (Erik Gustafsson).

[Rippikirja 1721-1728 \(lähdeviite\)](#)

[Erich Gustafsson <Manttaalimies> vapautettu Rysland vankeudesta <Löytyy RK 1741-46 sivu 48 Roikola](#)

Rippikirjan mukaan Erik Gustafsson palasi Venäjältä Roikolaan reilu kymmenkunta vuotta myöhemmin. Merkittävä tapaus on päässyt oikein paraatipaikalle rippikirjan lööppiin.

Erik Gustafsson Roikola meni seppäsukuiseen avioon Kannuksessa. Hänen lastensa syntymäpaikat sijaitsevat jokien ja purojen varsilla sukulaisten taloissa, ilmeisesti Erik perusti niihin vesimyllyjä.

Pikkuvihan aikana ukkini isoukin ukki seppä Eric Gustafsson Roikola perheineen hankki Saarijärven keskustan vierestä reilut tuhat hehtaaria maata, jossa oli 3 km Leuhujoen rantaa. Joen vuolaisiin koskiin hän rakensi poikineen 1700-luvulla vesimyllykäyttöisiä tuotantolaitoksia (mylly, paja, sahalaitos, ehkä pärehöylä). Saarikoskea alettiin kutsua Roikolankoskeksi ja seutua Roikolan kyläksi. Eric Gustafsson kuoli 1758. Ericin pojat Erik Erikinpoika ja Gustaf Erikinpoika jatkoivat Saarikoski-Roikolan tilan hoitoa.

Roikosen sukutaulussa oleva Johan Eriksson Saksholm oli Ruotsissa rautamalmin puhdistamiseen oppinsa [Meldersteinin ruukissa](#) saanut kovan luokan vasaraseppä, seppämestari.

Saattaa olla, että paikalla harjoitettiin myös raudan tuotantoa, sillä [Tarvaalan seudun kaivauksissa](#) löytynyt Rautakuona ja järvimalmi viittaavat paikalla harjoitettuun raudanvalmistukseen. Se tosin saattaa olla vanhempaakin perua, mutta ainakin se kertoo, että seudulla on tarjolla järvimalmia.

Leuhujoen kosket Saarijärvellä

Saarikoski/Roikola Hem, [Sotilaskartta 1776 – 1805](#)

Tila halottiin 1783, toisesta puoliskosta tuli Leuhukoski, jonne isännäksi tuli Ericin vävy Mikko Matinpoika 1783-1803, jolla puolisona oli Erikin Anna tytär. Leuhukosken talolla oli joen alapäässä Heinäähön koskessa mylly ja [vesisahalaitos](#).

Kaava-alue rajautuu länsilaidastaan Leuhunjokeen, joka liittyy niin Tarvaalan kuin koko Saarijärvenkin sähköntuotannon ja elinkeinoelämän historiaan. Leuhunkoskeen rakennettiin 1926 puurakenteinen voimalaitos, johon liittyy tornimainen muuntajaosa sekä 1930-luvulla rakennettu voimalaitoksen työntekijän asuintalo ulkorakennuksineen. Sähköntuotanto käynnistyi 1927. Aiemmin Leuhunkosken talolla oli ollut Heinäähön koskessa mylly ja saha, ja koski myytiin Leuhunkoski Oy:lle 1926. Yhtiössä olivat osakkaina Hännilän, Pajupuron, Leuhun ja Saarijärven kirkonkylän (johon kuuluivat myös Kolkanlahti, Rahkola, Tarvaala ja osa Linnankylästä) asukkaita ja Tarvaalan maanviljelyskoulu. Voimalaitos toimi 1960-luvun alkuun saakka, jol-

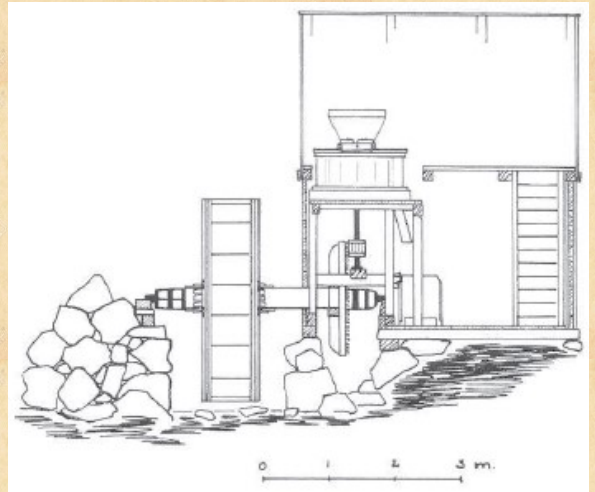
Ote: Tarvaalan kaava-alueen rakennuskulttuuriselvitys 10-12/2008, Pöyry Environment Oy

Suomessa vesisahat yleistyvät 1600-luvulla, mutta tekninen kehitys on hidasta. Vasta vuonna 1708 David Seseman perustaa Suomen ensimmäisen hollantilaistyyppisen ohutteräsahan. Uuden tekniikan avulla sahojen tehokkuus paranee, ja myyntisahat alkavat kehittyä teolliseksi tuotantolaitoksiksi.

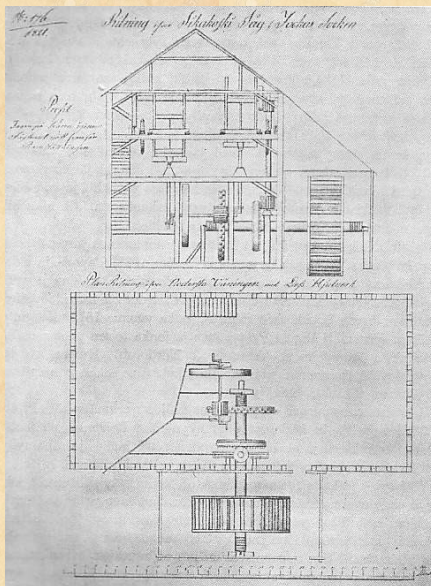
Isonvihan jälkeen Ruotsi menettää sahateollisuuden kannalta tärkeät Viipurin ja Käkisalmen alueet Venäjälle. Hattujen sodassa menetetään vielä Hamina, Savonlinna ja Lappeenranta. Viipuri on tärkeä sahatavaran vientisatama.

Vuoden 1739 metsäasetuksessa taataan hollantilaistyyppisten sahojen perustajille etuja sahausoikeuksissa ja raaka-aineen hankinnassa. Pelko metsien loppumisesta johtaa puuraaka-aineen käytön priorisointiin. Sahateollisuuden kasvua hillitään mm. puunhankinta-alueen rajauksilla.

Aiemmin kielletyt höyrysahat sallitaan vuonna 1857. Uudistus tuo tehtaisiin lisää käyttövoimaa ja vapauttaa sahojen toiminnan vuodenaikojen sekä sääolosuhteiden vaihtelusta. Entistä laajempi joukko kansalaisia tulee osalliseksi sahateollisuuden kasvusta... ks. [Metsäteollisuus](#)

Yksinkertainen ratsamylly, jossa on rakennuksen ulkopuolinen vesiratas.

Erään vesisahan rakennepiirustus

[Tukin sahausta vesisahalla](#)

Katso tukin [sahausta vesisahalla](#), VIDEO1, Moniteräinen malli, VIDEO 2.

Roikolan mylläreinä ilmeisesti jatkoivat Elielin-ukkini serkut, ainakin 1841 syntyneen Eric Gustaf Matinpoika Roikosen ammatiksi on merkitty mylläri. Mylläri on myös hänen Anna-siskonsa aviomies Matts Björnvik.

Erikin poikien Roikola-Saarikoski ja Leuhukoski talojen hyvin vauhtiin päässeet bisnekset eivät kuitenkaan pystyneet laajentumaan esim. turbiini tuotantosahaksi, puuhiomoksi ja paperitehtaaksi, kuten muilla vastaavilla koskipaikoilla, sillä Saarijärvelle ei ollut rautatietä. Pienen paikkakunnan oma ostovoima oli heikko, sillä ihmiset elivät pääosin omavaraistaloudessa. Laajentuvan suvun nuorisoi joutui hakeutumaan pelkän maanviljelyn pariin. 1900-luvulla kosket myytiin sähköyhtiölle. Uusi isompi voimalaitos 1961 avattiin, joka yhdisti kaikki Leuhujen kosket, putouskorkeutta kertyi 9,5 metriä. **Se on tuottanut sähköä yli 30 miljoonan euron edestä.**

[Leuhunkosken voimalaitos, 1961](#)

Pärehöylä [Katso VIDEO](#)